

๑.๑.ความเป็นมาของปัญหา

แนวคิดเกี่ยวกับการใช้อุปมาเป็นกระบวนการสำคัญในการอธิบายความ เป็นวิธีการที่ใช้มานานแล้ว เพราะอธิบายสิ่งที่ไม่เคยพบ ไม่เคยทราบมาก่อนให้เข้าใจได้ ทำเรื่องยากให้ง่ายขึ้นได้ พระพุทธเจ้าก็ทรงใช้วิธีการสอนดังกล่าวบ่อยครั้ง เช่นทรงสอนชฎิล ๓ พี่น้องพร้อมทั้งบริวารที่ถือลัทธิบูชาไฟด้วยพระธรรมเทศนาประยุกต์เรื่องไฟที่กลุ่มชฎิลเหล่านั้นคุ้นเคยอยู่แล้วมาเปรียบเทียบ ทำให้บุคคลเหล่านั้นเข้าใจคำสอนอย่างแจ่มแจ้งจนได้สำเร็จรอดพ้นทุกข์คน แนวการสอนดังกล่าวนี้มีปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎกมากมายและเด่นชัดในแง่การสื่อความหมายให้เข้าใจง่ายขึ้น เป็นสื่อการสอนที่ทำได้ง่ายและใช้ได้ผลดีที่สุด ดังนั้น คัมภีร์ในสมัยต่อมาทั้งอรรถกถา ทั้งปกรณ์วิเศษ จึงให้ความสำคัญกับการใช้อุปมาเป็นอย่างมาก แทบทุกคัมภีร์จะมีอุปมาเป็นส่วนสำคัญเสมอ กระบวนการดังกล่าวที่ปรากฏเด่นชัดที่สุด คือ “มลินทปัญหา” เป็นคัมภีร์ปกรณ์วิเศษที่ใช้อุปมาเป็นคำสำคัญของเรื่อง นอกจากมลินทปัญหาที่ถือว่าเด่นที่สุดในเรื่องอุปมาแล้ว คัมภีร์วิสุทธีมรรคก็เป็นอีกคัมภีร์หนึ่งที่แต่งขึ้นเพื่ออธิบายพระไตรปิฎกทั้งหมดด้วยวางรูปแบบการนำเสนอใหม่ ได้รับการยกย่องว่า มีความโดดเด่นในหลายด้าน เช่น ใช้โวหารณ์ได้อย่างเหมาะสม เนื้อความกระชับชัดเจนและเข้าใจง่าย ใช้อุปมาอุปไมยได้สอดคล้องกับเรื่องที่อธิบาย

เนื่องจากการใช้อุปมาอุปไมยเป็นหนึ่งในกระบวนการอธิบายความที่โดดเด่นในวิสุทธีมรรค คำที่ใช้บอกอุปมาย่อมมีส่วนสำคัญต่ออุปมา เพราะเป็นคำกล่าวเพื่อนำเข้าสู่การเปรียบเทียบในลักษณะต่างๆ คำบอกอุปมานี้มีอยู่หลายคำ หลายลักษณะ น่าจะมีส่วนทำให้การใช้อุปมาแตกต่างกันออกไปในคำบอกอุปมาแต่ละศัพท์ ดังนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า น่าจะมีการศึกษาอุปมาอุปไมยในวิสุทธีมรรคว่ามีการใช้คำบอกอุปมาในลักษณะอย่างไร เมื่อใช้แล้วทำให้อุปมาอุปไมยมีรูปแบบเฉพาะอย่างไร มีเนื้อหาโดยภาพรวมอย่างไรและสอดคล้องกับโครงสร้างเนื้อหาอย่างไร อันเป็นประเด็นที่ควรได้รับการศึกษาวิเคราะห์ให้ชัดเจนต่อไป

๑.๒.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาอุปมาอุปไมยจากคำบอกอุปมาต่างๆในคัมภีร์วิสุทธีมรรคว่า มีการใช้รูปแบบใดมากที่สุดด้วยเหตุผลอะไร

๑.๓.ขอบเขตของการวิจัย

จะศึกษาวิเคราะห์อุปมาอุปไมยจากคำบอกอุปมา เฉพาะที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์วิสุทธิมรรคเท่านั้นเรียกชื่อฉบับว่า ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย มี ๓ ภาค

๑.๔.วิธีดำเนินการ

- ๑.รวบรวมข้อมูลอุปมาจากคัมภีร์วิสุทธิมรรคทั้ง ๓ ภาคและข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากคัมภีร์ต่างๆ
- ๒.ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาและเรียบเรียงเขียนเป็นงานวิจัย
- ๓.สรุปผลและนำเสนอผลงานวิจัย

๑.๕.ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ผลการวิจัยนี้จะทำให้เข้าใจอุปมาอุปไมยว่า คำบอกอุปมาแต่ละคำ จะทำให้อุปมามีรูปแบบเฉพาะอย่างไร อันจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวรรณคดีบาลีและนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการแต่งคัมภีร์บาลีในสมัยปัจจุบันต่อไป